

ance ($p < 0,001$). Herewith the candidates have more developed cognitive indexes that might be caused by the age difference, comparing to professional drivers. However personal qualities, bound up with preparedness to drive, are not fully developed, that is explained by the underdevelopment of the driver's activity system.

Only 72% of students have the necessary level of development of personal qualities that influence the bringing off driving. Thereby the psychological control of preparedness the candidate to driving a vehicle is necessary during the period of studying in driving school.

The preparedness of the candidates to being a driver is determined by integral expression of cognitive processes, emotional sphere and personal qualities therefore studying these indexes is sufficient for prognostication the success in familiarization with driving.

Keywords: preparedness to action, candidates to being a driver, professional drivers, psychodiagnostics, personal, emotional and cognitive spheres.

Отримано: 21.08.2014

УДК 159.9

Горбунова Вікторія Валеріївна

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕКОНСТРУКЦІЇ МІЖСУБ'ЄКТНОЇ ІНТЕРАКЦІЇ В КОМАНДАХ

Горбунова В. В. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕКОНСТРУКЦІЇ МІЖСУБ'ЄКТНОЇ ІНТЕРАКЦІЇ В КОМАНДАХ. У статті розглянуто різні схеми аналізу простору командної інтеракції через призму того, наскільки процедури моделювання інтерсуб'єктного простору групи враховують суб'єктність кожного з її учасників. Серед них: соціометричний аналіз Я.Л. Морено, командна соціокартографія Р. Бахбуха, топографія взаємин за К. Левіном. Вказуються на методологічні обмеження, які виникають у рамках описаних підходів у контексті авторської ціннісно-рольової моделі. Запропоновано й обґрунтовано переваги використання психосемантичного моделювання інтеракції в командах, а саме, шляхом реконструкції та зведення до спільного знаменника імпліцитних теорій міжсуб'єктної інтеракції членів команди, в їх ціннісно-рольовій сутності.

Ключові слова: інтеракція, міжсуб'єктна інтеракція, команда, ціннісно-рольова модель, соціометрія, соціокартографія, топографія взаємин.

Горбунова В. В. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РЕКОНСТРУКЦИИ МЕЖСУБЪЕКТНОЙ ИНТЕРАКЦИИ В КОМАНДАХ. В статье рассмотрены разные схемы анализа пространства командной интеракции сквозь призму того, насколько процедуры моделирования интерсубъектного пространства группы учитывают субъектность каждого из ее участников. Среди рассмотренных: социометрический анализ Я.Л. Морено, командная социокартография Р. Бахбуха, топология отношений К. Левина. Указывается на методологические ограничения, которые возникают в рамках описанных подходов в контексте авторской ценностно-ролевой модели. Предложено и обосновано преимущества использования психосемантического моделирования интеракции в командах, а именно, путем реконструкции и сведения к общему знаменателю импліцитных теорий межсубъектной интеракции членов команды в их ценностно-ролевой сущности.

Ключевые слова: интеракция, межсубъектная интеракция, команда, ценностно-ролевая модель, социометрия, социокартография, топография отношений.

Постановка проблеми. Інтеракція в командах твориться усіма її учасниками. Життєві цінності кожного задають координати суб'єктивного осмис-

лення командних взаємин, лежать в основі рольової самопрезентації та взаємодії. Ціннісно-рольовий простір командної інтеракції є водночас простором інтерсуб'єктної подієво-вчинкової співтворчості та одним із просторів життєвого світу кожного зі співтворців. Саме через творення, представлення та розгортання в життєвих світах своїх учасників, простір командної інтеракції не може аналізуватись за їхніми межами.

Розглянемо різні схеми аналізу через призму того, наскільки процедури моделювання інтерсуб'єктного простору групи враховують суб'єктність кожного з її учасників.

Соціометричний аналіз міжособистісної інтеракції. Класикою в моделюванні міжособистісного простору є соціометрична методика Я. Морено [9], в результаті застосування якої дослідник має змогу реконструювати структуру групових взаємин у вигляді спеціальної графічної мапи – соціограми, яка відбиває розподіл учасників групи на базі певного критерію. У модифікаціях методики дещо видозмінюється процедура опитування та соціометричні критерії. Окрім моренівських емоційних симпатій та антипатій до аналізу залучається референтність учасників групи, безпосередні мотиви вибору, ціннісна близькість.

Теоретико-методологічні засади соціометрії, розроблені Я. Морено, у короткому переліку тез систематизує Р.О. Золотовицький. Серед іншого автор робить висновок про природу реальності; можливості соціометрії у її дослідженні, та власне предмет цього дослідження: «Реальність будь-якої людини завжди суб'єктивна, з таких реальностей складається соціальна реальність...»; «соціометричний метод – це ситуативний інструмент,... оскільки він працює з унікальною і неповторною ситуацією...»; «вибір – це завжди емоційно-чуттєвий канал, яким між людьми передається будь-який людський зміст: знання, енергія, цінності, вірування...» [4, с. 262].

Помітимо співзвучність згаданих тез із концептуальними ідеями про природу та організацію життєвого світу особистості Ф.Ю. Василюка [1], Д.О. Леонтєва [7], Т.М. Титаренко [11], П.П. Горностая [3], які, власне, лягли в основу авторської теоретичної моделі ціннісно-рольової інтеракції в командах [2]. Йдеться про автентичність простору командної інтеракції, його представленість в життєвих світах кожного з учасників, та перманентне існування і творення в інтерпросторовості командних взаємин.

Зауважимо, що попри активне використання самого методу, велася критика його теоретичних засад, йшлося про «ненауковість» та утопічність теоретичних ідей, зокрема, ставилась під сумнів наявність феномену «теле», який, власне, і розглядався Я. Морено як передумова і основа соціометричного вибору в ситуації міжособистісної інтеракції. Натомість П.П. Горностай [3], в межах авторської рольової теорії особистості, доводить правомірність поняття, згадуючи про експериментальні підтвердження існування «теле» та включає його в феноменологічний простір групового несвідомого, зауважуючи на особливій вираженості останнього в командах.

Щодо інших обмежень соціометрії, зокрема ризиків суб'єктивізму в аналізі та складнощів математичної обробки і графічної візуалізації, їхнє час-

ткове чи повне подолання стало можливим за використання спеціальних комп'ютерних програм, що автоматизують процес дослідження та надають широкі можливості візуалізації даних.

Командна соціокартографія як інструмент аналізу взаємин. Закиди щодо відносної поверховості аналізу, монокритеріальності, неможливості визначення мотивації та інших причин розвитку й руйнування взаємин у групах були зняті з застосуванням досягнень теорії та практики соціальних мереж, а також соціокартографії (картографії соціальних процесів). Міждисциплінарні за суттю, ці підходи виходять із тези про мережеву організацію людського життя, як системи мікро-, мезо- та макро-інтерацій на рівнях: від індивіда – до держав і етносів, та використовують можливості комп'ютерного моделювання взаємозв'язків різного типу. Так, для безпосереднього аналізу простору командних взаємин дослідницьким колективом під керівництвом Р. Бахбуха [15] було розроблено динамічну соціометрію, або командну соціографію. Створена для потреб командотворення в армії та валідизована в ході експериментів-симуляцій командної діяльності космічних експедицій, сьогодні командна соціографія широко використовується з метою виявлення внутрішньої системи команд із різних сфер. Унікальність методики, на думку розробників, полягає в можливостях використання широкого спектру методів збору інформації з її подальшою інтеграцією та візуалізацією. Так, дані різної структури та типу, зокрема психологічних тестів, експертного оцінювання, аналізу аудіо- та відеозаписів, спостереження, інтерв'ю тощо заводяться в комп'ютерну програму, що кодує їх у нечіткі множини та агрегує між собою. На виході дослідники отримують візуалізації командної структури у вигляді своєрідних топографічних мап, на яких кольором позначена значимість аналізованих показників (визначається на базі аналізу оцінок та рангів), а відстань між точками відображує міжособистісну близькість / віддаленість за ними (визначається на основі аналізу кореляційних зв'язків).

У такий спосіб, у результаті командної соціографії отримується зведена та усереднена на основі широкого спектру діагностичних показників карта командних інтерацій. Р. Бахбух зауважує, що ризики усереднення даних знімаються через фіксацію суперечливих результатів в додатках до дослідницького звіту, так само як і якісні характеристики, що не піддаються квантифікації та шкалюванню.

Загалом, такий підхід може бути виправданий за агрегації даних, що отримуються в результаті їх збору інструментами, розробленими в одних, або близьких теоретико-методологічних межах, а також за монокритеріальної соціографії, наприклад, за аналізу лише ціннісної близькості членів команди. Інакше, хоча автори і наголошують на мультидіагностичності інструменту, існує занадто високий ризик безладного еkleктизму та втрати конструктивної валідності. Можливий і мультидіагностичний варіант, однак для кожного діагностичного критерію має реконструюватись окрема соціальна карта.

Топографія взаємин за К. Левіном. Базуючись на теорії нечітких множин та математичній топології, командна соціографія має багато близького з графічним моделюванням взаємин членів групи К. Левіна [6]. Аналізуючи

групову динаміку, дослідник виходив із положень авторської теорії поля та її ключової концепції – концепції життєвого простору. Йшлося про те, що всі групові події розгортаються на тлі життєвих просторів учасників групи, які, в свою чергу, динамічні та полівалентні. Власне, динаміку та зосередження сил, що впливають на життєвий простір кожного учасника групової взаємодії, К. Левін візуалізував за допомогою топографічних та гомологічних схем: «...топология є прекрасним інструментом, за допомогою якого можна визначити модель життєвого простору індивіда та означити, яку позицію у відношенні один до одного займають у цьому життєвому просторі різні області активності, інші люди, або групи людей» [6, с. 202].

Системність теорії, її сильні теоретико-методологічні засади та чітка логіка каузальностей доводять продуктивність підходу К.Левіна у моделюванні та прогнозуванні тенденцій розвитку міжособистісних взаємин. Прогностичність зосереджена в реконструкції соціальної інтеракції у життєвому просторі її учасників, врахуванні регуляційної сили не лише зовнішніх, а і внутрішніх, зокрема, мотиваційних сил. Графічні ж репрезентації взаємин на топологічних діаграмах К. Левіна не мають під собою нормалізованого числового апарату і є своєрідним відбитком логічної структури взаємин, а не їх реконструкцією на базі математично виміряного діагностичного критерію.

Зіставлення методик експлікації командних взаємин. Якщо в соціометричному дослідженні важко експлікувати та описати причини міжособистісного вибору, то командна соціографія, за якої попередньо досліджені причини відстані у взаєминах є основою графічного моделювання, насправді втрачає на усередненні параметрів та не має під собою ґрунтовних теоретичних засад. Що ж до топографічно-векторних діаграм К. Левіна – вони є, радше, орієнтовними моделями взаємин, ніж їх математико-графічною реконструкцією.

Кожна з описаних процедур аналізу та візуалізації простору міжособистісних взаємин має свої переваги, втім, як і діапазон придатності, що задається обмеженнями використання. Соціограма Я. Морено демонструє систему міжособистісних виборів кожного учасника групи за певним критерієм та, відповідно, його соціометричний статус у сфері дії критерію; соціокарта Р. Бахбуха відбиває близькість членів команди за певним діагностичним параметром або їх сукупністю, а також інтенсивність цього параметру для кожного; топографічна діаграма К. Левіна моделює життєвий простір людини, його сфери, результуючі сили та представленість у ньому інших людей.

Жодна із запропонованих схем не дає можливості реконструювати інтеракцію у командах в контексті її авторської ціннісно-рольової моделі з фокусуванням на життєвих світах учасників. Так, в соціометрії, навіть за формулювання соціометричного критерію в термінах ціннісної кон'юнкції або рольової конвергентності, неможливо відобразити ціннісний зміст ролей ні в життєвому світі конкретного учасника групи, ні побудувати командний ціннісний простір певної ролі. Щодо соціографії, то в ході побудови соціокарт втрачається світоцентрованість аналізу та можливість якісного відбиття відмінностей ціннісного сприймання між учасниками. Топографічне моделювання

за К. Левіним – найближче у методологічному сенсі, однак воно не передбачає стандартизованої процедури виміру та унаочнення даних.

Психосемантичне моделювання інтеракції в командах. Моделювання ціннісно-рольового простору командних взаємин, у всій складності його репрезентації, можливе за застосування психосемантичного підходу при індивідуально зорієнтованому зборі даних та використанні багатомірної статистики в їх аналізі, узагальненні та графічному унаочненні.

Психосемантичний піхід, розроблений із метою аналізу та моделювання індивідуальної свідомості (В.Ф. Петренко [10], О.Г. Шмельов [13]) також допускає дослідження, предмет якого формулюється у категоріях групової, суспільної, масової свідомості та передбачає реконструкцію зведеної для значної кількості носіїв семантики. У цьому контексті постає питання: чи можна вважати імпліцитними теоріями командної інтеракції узагальнені дані по групі та, власне, як методологічно коректно здійснювати такі узагальнення?

Суперечність між суб'єктивною приналежністю імпліцитних уявлень та дослідницькими потребами в узагальненні даних може бути вирішена і через аналіз структури свідомості. Зіпременося на ідеї О.М. Леонтьєва [8], який у структурі психічного образу виокремлює як надіндивідуальні, загальнокультурні компоненти, виражені у формі значень, так і такі, що не мають поза-суб'єктного існування, а є здобутком унікального і неповторного досвіду кожної конкретної людини – особистісні смисли. Останні є суб'єктивними утвореннями, і жодні генералізації тут неможливі. Реконструкція особистісних смислів, за О.М. Леонтьєвим, передбачає ідеографічний аналіз індивідуальної свідомості, необхідний, наприклад, в контексті психологічної допомоги. Зауважимо, що і Дж. Келлі [5] розробляв свою теорію та метод особистісних конструктів саме для задоволення потреб аналізу індивідуальної історії клієнтів психотерапевтичної практики. Можливість узагальнення несуть у собі значення, як складові суспільної свідомості, закріплені у певній знаковій системі. Таку думку висловлює і О.В. Улибіна, зауважуючи, що в якійсь своїй частині імпліцитні теорії мають індивідуальний характер, а в якійсь – відображують накопичений культурно-історичний досвід, закріплений у структурі мови, в дискурсі [12].

Таким чином виокремлюються два методологічних напрямки при вивченні імпліцитних теорій: ідеографічний, як аналіз змістів індивідуальної свідомості без їх генералізації, та номотетичний, за якого на базі узагальнення індивідуальних даних встановлюються закономірності групової свідомості.

У контексті аналізу командної інтеракції йдеться про інтерсуб'єктивну імпліцитність – своєрідні системи тлумачень спільної діяльності та взаємин, що розгортаються в інтерпросторовості командної взаємодії. Інтерсуб'єктивні імпліцитні теорії мають не один, а кілька фокусів суб'єктивного осмислення командних взаємин у їхньому рольовому розмаїтті, власне, йдеться про сукупність ціннісних параметрів (за кількістю учасників інтеракції), частина з яких є змістовно близькими для окремих осіб, частина – унікальними, притаманними лише одному конкретному учаснику взаємодії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Реконструкція та зведення до спільного знаменника імпліцитних теорій міжсуб'єктної інтеракцій членів команди, в їх ціннісно-рольовій сутності, видається продуктивним шляхом аналізу інтерпросторовості командних взаємин. Командний простір ціннісно-рольової інтеракції може бути реконструйованим за допомогою психосемантичного інструментарію у вигляді ціннісно-рольових семантичних просторів, на яких, крім ціннісно-рольової імпліцитності кожного учасника, відбиватимуться площини ціннісної кон'юнкції та диз'юнкції окремих командних ролей та конкретних членів команди у їх сприйманні учасниками групи, а також рольове навантаження кожної командної цінності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Василюк Ф. Е.* Психология переживания: анализ преодоления критических ситуаций / Федор Ефимович Василюк. – М. : Изд-во МГУ, 1984. – 200 с.
2. *Горбунова В. В.* Психология командотворения: Ціннісно-рольовий підхід до формування та розвитку команд : монографія / Вікторія Валеріївна Горбунова. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 380 с.
3. *Горностай П. П.* Личность и роль: ролевой подход в социальной психологии личности : монография / Павел Петрович Горностай. – К. : Интерпресс ЛТД, 2007. – 312 с.
4. *Золотовицкий Р. А.* Социометрия Я. Л. Морено : Мера общения / Р. А. Золотовицкий // Личность. Культура. Общество. – 2002. – Т. IV. – С. 251-275.
5. *Келли Дж.* Теория личности : психология личных конструктов / Джордж А. Келли ; [Пер. с англ. и науч. ред. А. А. Алексеева]. – Санкт-Петербург : Речь, 2000. – 249 с.
6. *Левин К.* Динамическая психология : избранные труды / Курт Левин ; Под общ. ред. Д. А. Леонтьева и Е. Ю. Патяевой. – М. : Смысл, 2001. – 572 с.
7. *Леонтьев Д. А.* Психология смысла. Природа, строение и динамика смысловой реальности / Дмитрий Алексеевич Леонтьев. – М. : Смысл, 2003. – 487 с.
8. *Леонтьев А. Н.* Образ мира / Алексей Николаевич Леонтьев // Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения / А. Н. Леонтьев. – М. : Педагогика, 1983. – С. 251–261.
9. *Морено Я. Л.* Социометрия: экспериментальный метод и наука об обществе / Якоб Леви Морено ; [Пер. с англ. В.М. Корзинкина]. – М. : Изд-во иностранной литературы, 1958. – 289 с.
10. *Петренко В. Ф.* Основы психосемантики / Виктор Фёдорович Петренко. – СПб. : Питер, 2005. – 480 с.
11. *Титаренко Т. М.* Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Тетяна Михайлівна Титаренко. - К. : Либідь, 2003. – 373 с.
12. *Улыбина Е. В.* Психология обыденного сознания / Елена Викторовна Улыбина. – М. : Смысл, 2001. – 263 с/
13. *Шмелев А. Г.* Психодиагностика личностных черт / Александр Георгиевич Шмелев. – СПб. : Речь, 2002. – 480 с.
14. *Щедрин Е. В.* Референтность как характеристика системы межличностных отношений / Е. В. Щедрин // Психологическая теория коллектива / Под ред. А. В. Петровского. – М. : Педагогика, 1979. – С. 111-127.
15. *Bahbouh R.* Sociomapping of Teams / Radvan Bahbouh. – Prague : Dar Ibn Rushd & QED GROUP, 2012. – 283 p.

SPYSOK VYKORYSTANYH DZHEREL

1. *Vasyliuk, F.E.* Psykholohyia perezhyvanyia: analiz preodolenyia krytycheskykh situatsyi [Psychology of experience: analysis of overcome of critical situation]. Moscow: MSU, 1984. (rus).
2. *Gorbunova, V. V.* Psykholohiia komandotvorennia: Tsinnisno-rolovyi pidkhid do formuvannia ta rozvytku komand [Psychology of team-building: Value-role approach to team forming and development]. Zhytomyr: ZSU, 2014. (ukr).
3. *Hornostai, P.P.* Lychnost y rol: rolevoi podkhod v sotsyalnoi psykholohyy lychnosti [Personality and Role: Role approach in social psychology of personality]. Kiev: Interpress LTD, 2007.
4. *Zolotovyt'skyi, R. A.* (2002). Sotsyometryia Y. L. Moreno : Mera obshchenyia [Sociometry J.L. Moreno: measure of communication]. Lychnost. Kultura. Obshchestvo. [Personality. Culture. Society]. IV. 251-275.
5. *Kelly, J.* Teoriia lychnosti : psykholohyia lychnykh konstruktov [Theory of personality: psychology of personal constructs]. Sankt-Peterburh : Rech, 2000.
6. *Levyn, K.* Dynamycheskaia psykholohyia : yzbrannye Trudy [Dynamical psychology: collected papers]. Moscow: Smysl, 2001.
7. *Leontev, D.A.* Psykholohyia smysla. Pryroda, stroenye y dynamyka smyslovoi realnosti [Psychology of the meaning. Nature, structure and dynamics of meaning reality]. Moscow : Smysl, 2003.
8. *Leontev, A.N.* (1983). Obraz myra [Image of the world]. In: Leontev A. N. Yzbrannye psykholohycheskye proyzvedenyia [Collected psychological papers]. Moscow : Pedahohyka, p. 251–261.
9. *Moreno, J.L.* Sotsyometryia: eksperymentalnyi metod y nauka ob obshchestve [Sociometry: experimental method and science about society]. Moscow : Foreign Literature Publisher, 1958.
10. *Petrenko, V.F.* Osnovy psykholemantyky [Basis of psychosemantics]. Sankt-Peterburh : Pyter, 2005.
11. *Tytarenko, T.M.* Zhyttievyyi svit osobystosti: u mezhakh i za mezhamy budennosti [Life world of personality: inside and outside of daily routine]. Kyiv : Lybid, 2003.
12. *Ulybyna, E.V.* Psykholohyia obydennoho soznanyia [Psychology of trivial consciousness]. Moscow : Smysl, 2001.
13. *Shmelev, A.H.* Psykhodyahnostyka lychnostnykh chert [Psychodiagnostics of personal traits]. Sankt-Peterburh : Rech, 2002.
14. *Shchedryna, E.V.* Referentnost kak kharakterystyka systemy mezhlychnostnykh otnoshenyi [Reference as characteristics of system of interpersonal relationships]. Moscow : Pedahohyka, 1979.
15. *Bahbuh, R.* Sociomapping of Teams. Prague : Dar Ibn Rushd & QED GROUP, 2012.

Gorbunova V. V. METHODOLOGICAL BASIS OF RECONSTRUCTION OF INTER-SUBJECT INTERACTION IN TEAMS. Team interaction is a space, that created by life worlds of all team members. Different schemas of analysis of team interaction space are considered in this article. The main point of theirs comparison is degree, to which procedures of inter-subject spaces modeling takes into account subject of each team member. Such schemas was analyzed: sociometry analysis by J.L. Moreno, team sociomapping by R. Bahbuh, topography of relationships by K. Levin. Sociometry, method created by J.L. Moreno, assignment for reconstruction of structure of group relationships and representation of it in sociogram. Important is that possible to include in procedure different criteria for analysis. Team sociomapping by R. Bahbuh is multi-criteria and multi-methodological approach to team-analysis, that supposed to use a lot of different markers, diagnostic scales and other instruments, and allow to aggregate these data into one sociomap. Graphic modeling of group members relationships by K. Levin

implies drawing the all powers, that action into peoples in group. Appointed, that these schemas produce a lot of limitation, if consider them in the frame of author's value-role model. There are such limitation, as close limits of range of acceptability in teams, absence of possibilities of representation of value content of the roles. Proposed and grounded advantages using of psycho-semantic modeling of team interaction by convergence to common denominator of implicit theories of intersubject interaction of team members, in its value-role essence.

Keywords: interaction, intersubject interaction, team, value-role model, sociometry, sociomapping, topography of relationships.

Отримано: 8.09.2014

УДК 159.9

Гудінова Ірина Леонідівна

ПРОТОНАРАТИВИ ЯК ЦІННІСНО-СМИСЛОВІ РЕГУЛЯТОРИ ПРОЕКТУВАННЯ ЖИТТЄВИХ РЕАЛІЙ

Гудінова І. Л. ПРОТОНАРАТИВИ ЯК ЦІННІСНО-СМИСЛОВІ РЕГУЛЯТОРИ ПРОЕКТУВАННЯ ЖИТТЄВИХ РЕАЛІЙ. Показано, як віртуальна реальність здатна впливати на самопроектування особистості. Подано короткий огляд нового Інтернет жанру людської творчості у блогосфері, а саме, мотиватори та демотиватори (протонаративи). Обґрунтовано саме поняття протонаратив. Описані функції мотиваторів та демотиваторів, такі як: ціннісно-сміслові регулювання при створенні особистісного життєвого проекту, оцінювачі істинності моральних домен соціокультурного знання, конструктори нових реальностей та ін. По суті, меми це є чиста інформація, але їх функціонування має помітні фізичні і поведінкові наслідки. Визначені важілі впливу протонаративів на психологію людини.

Ключові слова: мотиватор, демотиватор, протонаратив, самопроектування, віра, надія, мрія.

Гудінова И. Л. ПРОТОНАРРАТИВЫ КАК ЦЕННОСТНО-СМЫСЛОВЫЕ РЕГУЛЯТОРЫ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ЖИЗНЕННЫХ РЕАЛЕЙ. Показано, как виртуальная реальность способна влиять на самопроектирование личности. Представлен короткий обзор нового Интернет жанра человеческого творчества в блогосфере, а именно, мотиваторы и демотиваторы (протонарративы). Обосновано само понятие протонарратив. Описаны функции мотиваторов и демотиваторов, такие как: ценностно-смысловое регулирование при создании личностного жизненного проекта, оценивание истинности моральных домен социкультурного знания, конструкторы новых реальностей и так далее. По сути, меми это чистая информация, но его функционирование имеет заметные физические и поведенческие последствия. Определены рычаги влияния протонарративов на психологию человека.

Ключевые слова: мотиватор, демотиватор, протонарратив, самопроектирование, вера, надежда, мечта.

Постановка проблеми. У психології широко вживається термін «самопроектування особистості», який розуміється як форма психотехнічної практики, суть якої є зміна психічних станів або властивостей самого суб'єкта. «У психологічній структурі особистості самопроектування нерозривно пов'язане з особистісно значущим контекстом («Я»-концепція, прагнення до самостійної поведінки, ціннісні відносини і переваги, особистісний вибір і